IJROCHILIKDA ROK MUSIQASINING RIVOJLANISH TARIXI

Egamkulov Oybek Altmishevich
JDPU o‘qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada cholg‘uchilikda yuqori cho‘qqilarni egallagan hamda yoshlar orasida ommalashgan rok uslubining yaralish tarixi va uning hozirgi yutuqlari haqida so‘z boradi.*

Kalit so‘zlar: *Rock, bugi-vugi, kantri, gospel,music, musiqa, Ritm-n-blyuz, death, black, metal-rock, hard-rock,ritm-n-blyuz,*

Rok mashhur musiqaning bir qator sohalarining umumiy nomidir. Rok so‘zi (ingliz tilidan “chayqash”, “chayqalish” ma’nolarini bildiradi) rok-n-roll nomining qisqartmasi sifatida paydo bo‘lgan, xronologik jihatdan rok musiqasining birinchi janri bo‘lib, rokga xos ritmik tuyg‘ularni bildiradi. Shu o‘rinda twist, swing, shake kabilar bilan o‘zaro aloqadordir. Ko‘pincha rok baraban to‘plamlari shuningdek, haddan tashqari yuqori tovushli elektr gitara va bas gitara yordamida ijro etiladi. Rok musiqachilari uchun o‘zlari yaratgan kompozitsiyalarni ijro etish o‘ziga xosdir. Biroq bu elementlar o‘z-o‘zidan musiqani rokga aylantirmaydi va shuning uchun ba’zi musiqa uslublarining rok bilan bog‘liqligi bahsli holatdir.

Rok musiqasining boshlanishi rok-n-roll janrining paydo bo‘lishi bo‘lib, u blyuz, ritm-n-blyuz, bugi-vugi, kantri va gospel musiqasining xususiyatlarini o‘z ichiga oladi. Blyuz ijrochilari Robert Jonson, Leadbelly va Muddy Waters rok-n-rollga sezilarli ta’sir ko‘rsatdi. Bu ibora birinchi marta 1947 yilda Roy Braunning “Good Rockin' Tonight” qo‘shig‘ida paydo bo‘lgan. 1949 yilda Uayld Bill Murning “Rock And Roll” qo‘shig‘i chiqdi.

Rok-n-rollning rivojlanishi asosan amerikalik ijrochilar bilan bog‘liq, ammo aynan qaysi qo‘shiq yoki yozuv ushbu janrda birinchi ekanligini aniqlash deyarli iloji yo‘q. Mumkin variantlar orasida Fats Dominoning 1950 yilgi “Fat Man” singli bor. Boshqa versiyalarga ko‘ra, birinchi rok-n-roll yozuvi 1951 yilda Jeki Brenston va uning Delta mushuklari tomonidan yozilgan “Rocket 88”.

Rok musiqasi juda ko‘p yo‘nalishlarga ega. Masalan, yengil va raqsbop rok-n-roll kabi janrlardan boshlab, o‘z davrida yo‘nalish sifatida kirib kelgan pop-rok, brit-pop, brutal va agressiv janrlargacha. Qo‘shiqlar mazmuni yengil va oddiy, chuqur va falsafiy jihatlari bilan o‘zgarib turadi.

Ko‘pincha rok musiqasi pop musiqasi bilan taqqoslanadi. Boshqa musiqa janrlari bilan taqqoslaganda ijro dinamikasi yuqori bo‘lganligi sababli (turli manbalarga ko‘ra 110 dan 155 dB gacha) ko‘plab rok uslublari uchun o‘zgacha bo‘lgan musiqaviy ifoda haqida biroz aniqroq aytish mumkin, chunki hatto katta simfonik orkestrning tovushi 85 dB doirasida bo‘ladi va kamdan-kam hollarda 115 dB gacha yetadi (tovush balandligi bo‘yicha faqat elektroakustika tovushidan foydalanuvchi musiqa yo‘nalishlari raqobatlasha oladi).

Rok musiqasining kelib chiqishi blyuz va jazz bilan bog‘liq. Ulardan birinchi rok janrlari va rok-n-roll (jazzdan) va rokabilli (blyuzdan) paydo bo‘lgan. Rok musiqasining birinchi kichik janrlari o‘sha davrning xalq va estrada musiqasi bilan chambarchas bog‘liq holda paydo bo‘lgan. Birinchi navbatda folklor, kantri, skiffl va musik-xollarni aytib o‘tishimiz joiz. Rok musiqasi mavjud bo‘lgan davrda ijodkorlar uni deyarli barcha musiqa janrlari bilan shu bilan birga jazz bilan birlashtirishga harakat qilishdi. 1960-1970-yillarga kelib rok musiqasining deyarli barcha eng yirik janrlari paydo bo‘ldi. Ularga misol qilib “Xard-rok, Pank rok, rok-avangard”larni aytib o‘tish mumkin. 1970-yillarning oxiri va 80-yillarning boshlarida rok musiqasining yangi ko‘rinishlari alternativ rok (lekin bu yo‘nalishning dastlabki vakillari 60-yillarning oxirida paydo bo‘lgan), xard-rok (pank-rokning katta kichik janri) kabi janrlari paydo bo‘ldi.

1970-yillarga kelib rokning yirik va mustaqil tarmoqlari - metall, xevi-metal, 80-yillarda rokning og‘ir janrlari (trash, death, black), 90-yillarda esa metallning boshqa janrlar bilan aralashmasi (simfonik) shakllandi.

Rok musiqasining paydo bo‘lishi va rivojlanishining asosiy markazlari AQSH va G‘arbiy Yevropa (ayniqsa, Buyuk Britaniya) hisoblanadi. Qo‘shiqlarning aksariyati ingliz tilida, ammo biroz kechikish bilan deyarli barcha mamlakatlarda milliy rok musiqasi paydo bo‘ldi. Rus tilidagi

rok musiqasi SSSRda 60-70-yillarda paydo bo‘ldi va 80-yillarda o‘zining eng yuqori cho‘qqisiga chiqdi va 90-yillarda rivojlanishda davom etdi.

Rok musiqasi odatda vokal, gitara (odatda elektro gitara), bas-gitara va baraban ijrosida, ba’zan esa klavishli cholg‘ulardan iborat rok guruhi tomonidan ijro etiladi. Ritm asosini bas gitara, baraban va ritm-gitara tashkil qiladi.

Rok musiqasining o‘ziga xos xususiyati ritm bo‘limi tomonidan beriluvchi boyitilgan ritmdir. Biroq 60-yillardan boshlab, bir qator rok uslublari murakkab tuzilmalar va ritmlarga ega kompozitsiyalardan foydalangan. Yetakchi asbob bu elektr gitara, ammo klaviaturalardan ham foydalanish mumkin. Bundan tashqari, aksariyat rok guruhlarida vokalist mavjud. Agar rivojlanishining ilk davrida rok musiqasi blyuz uyg‘unligi doirasida bo‘lgan bo‘lsa, hozir uning alohida yo‘nalishlari musiqiy jihatdan juda o‘z umumiylikka ega.

Rok nafaqat musiqiy janr, balki XX asrning ikkinchi yarmidagi ijtimoiy-madaniy hodisa bo‘lib, u o‘ziga xos madaniyatni keltirib chiqardi. Rok bir tomondan yoshlik timsoli va qarama-qarshi kayfiyatlarning musiqiy timsoli bo‘lib umume‘tirof etilgan me’yorlarga ziddir. Boshqa tomondan esa rok shou-biznesning ko‘ngilochar foyda olishga qaratilgan vositalaridan biridir. Bu ikki tomonlama tabiat janrning qarama-qarshiliklarning rivojlanishini belgilaydi. Aslida, rokning butun tarixi o‘xshash voqealikdan iborat. Ularning har birining boshida isyon, norozilik, yangi uslublar va yangi qadriyatlarning tug‘ilishi, uslubga asos solgan guruhlar va ijrochilarning paydo bo‘lishi yotadi. So‘ngra asta-sekinlik bilan tijoratlashtirish, ba’zan esa soddalashgan va ikkilamchi rok-guruhlari paydo bo‘la boshladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. А.Баташев История джазовой музыкальной культуры М.М., 2000.
2. Л.Ганиева Эстрадно-инструментальное исполнительство Учебник. Т.: Musiqa, 2019.
3. А.Измайлов Ощущение времени для исполнителя на ударных инструментах. Т .: Музыка, 2019.
4. Altmishevich, E. Z. (2024). The introduction of" reggie" style into modern music. journal of education, ethics and value, 3(2), 67-69.
5. Altmishevich, E. O. (2024). “Rock-n-roll” uslubi evolyutsiyasi va uning istiqbollari. boshqaruv va etika qoidalari onlayn ilmiy jurnali, 4(2), 6-8.
6. Egamqulov Oybek Altmishevich. (2022). Urma va zarbli cholg‘u asboblarining musiqa darslarida tutgan o‘rni. https://doi.org/10.5281/zenodo.6506246